

ВСТУПНЕ СЛОВО МОДЕРАТОРА

Становлення та об'єктивний хід розвитку суспільної географії в Україні в останнє десятиліття зумовив необхідність підведення певних підсумків, співставлення поглядів, координації напрямків досліджень.

В умовах стрімких суспільних трансформацій перед науковцями постала ціла низка проблем, що вимагають нагального вирішення. Чільне місце в колі цих проблем займають питання розвитку територіальної організації суспільства (ТОС) в умовах глобалізації, становлення постіндустріалізму, активних геополітичних та гео економічних зрушень. Особлива актуальність цієї проблематики зумовлена ще й тим, що територіальна організація суспільства є основним предметом досліджень нашої дисципліни – суспільної географії.

При цьому сама територіальна організація суспільства в останній період зазнала настільки істотних змін, що для її дослідження виникла гостра потреба, з одного боку, в адаптації вже існуючих теоретико-методологічних напрацювань та методичного інструментарію до сучасних реалій, а з іншого – в розробленні нових.

Крім іншого, привертає увагу й той факт, що семантика категорії ТОС в останнє десятиліття істотно «розмилась», втратила свою чіткість та визначеність. З'явилася низка близьких за суттю термінів, означення «територіальна організація» абсолютно довільно почало вживатися до будь-яких явищ і процесів. Об'єктивно виникають питання:

– якими мають бути атрибути явища, щоб говорити про те, що воно має територіальну організацію?

– територіальна організація притаманна тільки окремим явищам (виду економічної діяльності, системі розселення та ін.), чи й процесам (обміну, споживанню, накопиченню тощо)?

Отже, сьогодні назріла необхідність, з одного боку, широкого узагальнення досвіду застосування категорії «територіальна організація» (ТО) щодо різних видів господарської діяльності та розселення населення, а з іншого, – осмислення сучасного бачення інтегральних форм та процесів ТОС.

Всі ці міркування і визначили тему першої сесії Суспільно-географічного семінару при Інституті географії НАН України – «Територіальна організація суспільства: сучасне розуміння категорії». Відповідним чином була структурована і тематика засідань сесії, що проходили в Інституті географії НАН України 4 та 11 березня 2010 року.

На першому з них була проведена своєрідна «інвентаризація» наявних у суспільно-географічному «арсеналі» підходів до розуміння і дослідження територіальної організації розселення та господарства, окремих видів економічної діяльності та міжгалузевих комплексів.

Друге засідання було присвячено теоретико-методологічним проблемам дослідження інтегральних форм ТОС – локальним,

агломеративним, регіональним та іншим суспільно-територіальним утворенням. На сьогоднішній день ця проблема залишається все ще недостатньо дослідженою.

Природно, що висвітлені на сесії та викладені в її матеріалах погляди не претендують на абсолютну істину. Це лише окремі віхи наукового пошуку. Їхнє завдання – збудити думку, стати «відправною точкою» в наступних теоретико-методологічних та прикладних розробках проблем територіальної організації суспільства. І якщо все це стане в нагоді для наших колег у науковій роботі, то мету першої сесії Суспільно-географічного семінару я буду вважати досягнутою.

*Г.П. Підгрушний, доктор географічних наук,
завідувач відділу суспільно-географічних
досліджень Інституту географії НАН України*